

Іванна СВИНОУС

студентка

Науковий керівник:

Андрій ДЕНИСОВ

доцент кафедри правового
забезпечення підприємницької
діяльності та фінансової безпеки
Харківського національного
університету внутрішніх справ
(м. Харків, Україна),
кандидат юридичних наук

ПОЛІГАМІЯ У МУСУЛЬМАНСЬКОМУ ПРАВІ

У багатьох ісламських державах поширеним є багатоженство, що також називається полігамією.

Полігамія (від. грец. «πολύς» — численний і «γάμος» — шлюб) — санкціонована суспільством можливість чоловіка або жінки мати декілька шлюбних партнерів/-ок одночасно [1].

Навколо цієї проблеми існують різні, почасти протилежні думки серед вчених. Існує декілька версій походження багатоженства в ісламі. Так, за однією з них, арабські купці, які переїжджали з міста до міста, через свої торгові справи вимушені були у кожному з цих міст заводити по дружині, внаслідок чого виникав гарем [2,ст.67].

Полігамні шлюби є порушенням принципу рівності, оскільки право укласти ще один шлюб належить лише чоловікам. Полігамія базується на нормах Корану (4) і не є безмежною. Зокрема, максимально можна мати водночас чотири дружини. У в більшості ісламських держав на рівні законодавства визначено, що право на повторний шлюб дає суд, при цьому має бути згода першої дружини, друга дружина повинна бути проінформовано про наявність першої дружини в її майбутнього чоловіка, а також чоловік повинен гарантувати справедливе ставлення до всіх дружин [3].

Єдиний аят у Корані, що відкрито звертається до проблеми багатоженства і обмежує його практику в плані встановлення максимальної кількості дружин і вимоги про справедливе ставлення до них, був опубліковано після битви на горі Ухуд (625 р.), в якій було вбито значна кількість мусульман, що залишили по собі безліч вдів і сиріт. У третьому аяті сури «Жінки» говориться таке: «Якщо ви побоюєтеся, що не зможете бути справедливими із сиротами [що знаходяться під вашою опікою], то одружуйтеся з [іншими] жінками, які подобаються вам — на двох, трьох, чотирьох. Якщо ж ви побоюєтеся, що не зможете піклуватися про них

однаково, то одружуйтеся з однією...» [4].

Дозволяючи багатоженство, Коран в той же час не допускає поліандрії (шлюб однієї жінки з кількома чоловіками), що, з погляду антропології, постає дуже рідкісним феноменом, адже створює важко розв'язні проблеми під час ідентифікації батьківства дітей та успадкування майна у патріархальному суспільстві. Полігамія таких проблем не породжує: у всіх дітей є спільний батько і кожна дитина знає, від кого саме вона народжений. За умови поліандрії, навпаки, достеменно відомою є лише мати, а батьком може бути будь-хто з чоловіків. Єдиним виходом є матріархат. Окрім того, подібна практика викликає утруднення при визначенні спадкоємців і належній їм частці у майні одного з потенційних батьків [5].

У плані полігамії критично важливим є, що всі зацікавлені сторони мають право вибору: чоловік має право залишатися зі своєю дружиною, а жінка, якій зробили пропозицію, може відмовитись бути частиною полігамного союзу. На відміну від християнських канонів, мусульманське право визнає розлучення за обопільною згодою, оскільки Коран закріплює за людиною право зберігати свої переконання та шукати для себе найкраще життя. Свобода розлучення у чистому вигляді, без домішок які впливають неї культурно-історичних традицій конкретного народу, представляється важливим досягненням мусульманського правового мислення. [5].

У багатьох складається думка, якщо дружина живе у ісламському шлюбі, то у неї немає права ні на що, вона має незахищений статус, але це не так.

Чоловік зобов'язаний укласти з дружиною економічний шлюбний договір пропорційно його матеріальним засобам. Цим договором обумовлюється посаг дружини з боку чоловіка (мехр). Якщо після смерті чоловіка мехр ще не виплачений, ця сума вважається боргом, і вона повинна бути виплачена раніше, ніж усі інші борги [6].

Існує ісламська система старшинства та спадкування, що регулює поділ власності. Якщо людина помирає, залишаючи живих батьків, чоловіка чи дружину, синів і дочок, вони усі одержують частку спадщини за умови, що чоловіча частка вдвічі перевищує жіночу при рівному ступені спорідненості. Це справедливо, якщо врахувати, що чоловік відповідає за утримання родини, у той час як жінка звільнена від цієї відповідальності. Згідно зі звичаями джахилії, жінка була позбавлена права успадковувати, оскільки вона нібито не брала участі у створенні спадщини. Іслам надав жінці право на спадок, пояснивши при цьому, що її частка в спадщині усе-таки не дорівнює частці чоловіка [7].

Отже, можемо зробити висновок, що полігамія для ісламських держав є нормою, і хоча для багатьох європейських країн це здається дивиною, але ми бачимо, що жінка в ісламському світі є захищено економічно, що дає їй змогу відчувати впевненість у разі смерті свого чоловіка.

1. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. – 336 с.
2. Вагабов М.В. Ислам и женщина / М.В.Вагабов.– М.: Мысль, 1968. – 230 с.
3. Менджул М.В. Теоретичні проблеми дії принципів сімейного права. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2020. 544 с.
4. Османов М.-Н. О. Коран. : пер с арабск. И ком. под ред. Х.А. Мадраимова, А.Г. Кудряшовой. С-П. Диля. 2009.
5. Хапчаев, С. Т. Полигамия в мусульманском праве: сравнительно-исторический анализ. *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Общественные науки.* 2019. № 2 (50). С. 71–85.
6. Кириченко Т.С. Місце і роль жінки у країнах ісламського світу. 2010. с.263-265.
7. Вагабов М. В. Ислам. История и современность. Махачкала : Дагкнигоиздат, 2002. 416 с.

Елеонора СЕЛЮКОВА

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Максим ШЕВЯКОВ

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ
ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Вірус COVID-19(SARS-CoV-2), що вперше був зафіксований у місті Ухань, Китай у грудні 2019 року за досить короткий проміжок часу захопив весь світ. У зв'язку з епідемією, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила надзвичайну ситуацію в галузі охорони здоров'я, що мала міжнародне значення, а 11 березня 2020 року розповсюдження вірусу було визнано пандемією [1].

З початку пандемії було введено карантинні заходи, у зв'язку з якими психологічний стан людей помітно погіршився. Ситуація, що склалась на сьогоднішній день демонструє, що карантин став причиною депресії у більшій частини населення, також у результаті, що призводить до